

LEGITIMNOST IN RELEVANTNOST: PRIHODNOST MIROVNIH OPERACIJ ORGANIZACIJE ZDRUŽENIH NARODOV**

Povzetek. Mirovne operacije niso samo ena izmed aktivnosti, ki jih Organizacija združenih narodov (OZN) opravlja, ampak so aktivnost, ki OZN simbolizira. Pričujoči prispevek analizira trende, s katerimi se srečujejo operacije za ohranjanje miru. Preobrazbe, ki so jih mirovne operacije doživele, odražajo tako spremembe v svetovni ureditvi kot tudi njihove ključne težave z legitimnostjo. Ker večjih reform OZN in njenih mirovni operacij realno ne moremo pričakovati, se bo organizacija še naprej ukvarjala tako z legitimnostjo lastnega obstoja kot z relevantnostjo mirovni operacij, hkrati pa se bodo še naprej razvijali ad hoc pristopi k reševanju konfliktov.

Ključni pojmi: mirovne operacije, operacije za ohranjanje miru, Organizacija združenih narodov, Afriška unija, uporaba sile, legitimnost

Uvod

Mirovne operacije (*peace operations*) niso samo ena izmed aktivnosti, ki jih Organizacija združenih narodov (OZN) opravlja, ampak so aktivnost, ki OZN simbolizira. V državah, ki so bile do nedavnega ujete ali ostajajo v premežu vojne, je angleška kratica UN (*United Nations*) pogosto uporabljena kot sopomenka za mirovne operacije, predvsem operacije za ohranjanje miru (*peacekeeping operations*). Te so stare skoraj toliko, kot organizacija sama. Od negotovih začetkov takoj po koncu druge svetovne vojne so doživele veliko preobrazb, ki odražajo tako spremembe v svetovni ureditvi kot njihove ključne probleme legitimnosti.

Pričujoči prispevek analizira trende, s katerimi se srečujejo operacije za ohranjanje miru. Ti trendi razkrivajo probleme v zasnovi in delovanju mirovni operacij, s katerimi se bodo morale države članice in OZN kot celota slej ko prej soočiti. Večjih reform, kot bi npr. bila reforma Varnostnega sveta

* Mateja Peter, predavateljica na Univerzi St. Andrews ter znanstvena raziskovalka na Norveškem inštitutu za mednarodne zadeve (NUPI).

** Izvirni znanstveni članek.

OZN, kratkoročno ni mogoče pričakovati. Hkrati so veliki birokratski aparati, kot je sekretariat OZN, izredno odporni na spremembe. Novi generalni sekretar, ki bo izbran konec leta 2016, bo ta gordijski vozal težko presekal. Čeprav najnovejše poročilo o stanju mirovnih operacij (United Nations, 2015a) ter razprave v strokovni javnosti (Challenges Forum, 2013; Gowan, 2013; Peter, 2015a) prinašajo mnogo koristnih nasvetov, kako ta vozal vsaj nekoliko zrahljati, je prihodnost tako mirovnih operacij kot OZN negotova.

V prvem delu tega prispevka na kratko predstavim, kaj mirovne operacije in operacije za ohranjanje miru sploh so. V drugem delu predstavim njihov razvoj po koncu druge svetovne vojne. Tretji del se osredotoči na spremembe pri njihovem izvajanju po koncu hladne vojne. V četrtem delu načrtam nedavne spremembe in odmik operacij za ohranjanje miru od lastne doktrine. Temu delu sledi problematizacija priporočil, ki jih je leta 2015 za OZN pripravil Visoki neodvisni panel za mirovne operacije (*High-level Independent Panel on Peace Operations* – HIPPO¹). V zaključku se vrnem k vprašanju relevantnosti in legitimnosti mirovnih operacij OZN ter organizacije same.

Koncepti

Pojma mirovne operacije in operacije za ohranjanje miru se tako v laični kot strokovni javnosti pogosto uporabljata kot sopomenki. Glede na dometo in številčno prisotnost vojakov, policistov in civilistov v operacijah za ohranjanje miru to niti ni presenetljivo. Vseeno pa je tako razumevanje zmotno, saj je koncept mirovne operacije mnogo širši. Jelušič (2003: 629) v svojem pregledu k mirovnim operacijam prišteva operacije za ohranjanje miru, operacije za ustvarjanje miru (*peacemaking operations*), operacije za graditev miru (*peacebuilding operations*), operacije preventivne diplomacije (*preventive diplomacy*) ter operacije za vsiljevanje miru (*peace enforcement operations*). K tem dodaja še dve aktivnosti, ki posegata na področje mirovnih operacij: operacije v podporo miru (*peace support operations*) in nevojne operacije, ki jih izvajajo pripadniki oboroženih sil (*military operations other than war*). V jeziku OZN je takšna zamejitev nekoliko preobsežna.

OZN kot mirovne operacije razume predvsem aktivnosti, ki jih v podporo miru pokrivata dva oddelka znotraj sekretariata OZN: Oddelek za operacije za ohranjanje miru (*Department for Peacekeeping Operations* – DPKO²) in Oddelek za politične zadeve (*Department of Political Affairs* – DPA³). Kot pove že ime samo, DPKO pokriva operacije za ohranjanje miru,

¹ Odbor je leta 2014 imenoval generalni sekretar OZN Ban Ki-moon (2014).

² Več o oddelku dostopno prek <http://www.un.org/en/peacekeeping/about/dpko/> (26. 3. 2016).

³ Več o oddelku dostopno prek <http://www.un.org/undpa/> (26. 3. 2016).

medtem ko DPA pokriva tako imenovane posebne politične misije (*Special Political Missions*). Slednje so praviloma manjšega obsega in ne vsebujejo nujno vojaške komponente. Praviloma so vzpostavljene pred ali po vzpostavitvi operacij za ohranjanje miru, a jih najdemo tudi v državah, kjer bi OZN le stežka pridobil soglasje države in/ali Varnostnega sveta OZN za napotitev operacije za ohranjanje miru. Posebne politične misije tako najdemo v Jemnu, Afganistanu in Iraku.

Poleg naštetih obstajata med operacijami za ohranjanje miru in posebnimi političnimi misijami še dve pomembni razliki. Prve so financirane iz tako imenovanih ocenjenih prispevkov (*assessed contributions*), podobno kot redni proračun OZN, in lahko zato bolj predvidljivo načrtujejo svoje dejavnosti (Diehl in PharaohKhan, 2000). Posebne politične misije so odvisne od prostovoljnih prispevkov držav. Druga pomembna razlika je načelna nepolitična drža operacij za ohranjanje miru, medtem ko imajo posebne politične misije bolj eksplicitno politične mandate. Kljub tej teoretski razliki pa, kot bo argumentirano v nadaljevanju tega prispevka, danes operacije za ohranjanje miru pogosto opuščajo svoja načela, posledično pa je tudi meja med obema vrstama mirovni operacij čedalje bolj zbrisana.

Mirovne operacije in hladna vojna

Za zgodovino mirovni operacij OZN lahko rečemo, da gre pretežno za zgodovino operacij za ohranjanje miru. Čeprav mirovne operacije niso eksplicitno omenjene v Ustanovni listini OZN, se je potreba po njihovem oblikovanju pojavila že nekaj let po drugi svetovni vojni. Če je bila Ustanovna listina usmerjena predvsem k preprečitvi nove svetovne vojne in s tem omejitvi oboroženih spopadov med velesilami, so mirovne operacije nastale ob procesu dekolonizacije, ki so ga spremljali številni konflikti. A ker je dobra štiri desetletja delovanje OZN zaznamovala hladna vojna, so bile mirovne operacije napotene samo na tista krizna območja, kjer je obstajalo soglasje med Združenimi državami Amerike (ZDA) in Sovjetsko zvezo. Mirovne operacije tistega časa so bile nasploh pod močnim vplivom ravnotežja moči. Njihove ključne karakteristike in načela delovanja so se zato oblikovali kot odziv na prepad med dvema blokoma.

Prvi dve mirovni operaciji sta bili ustanovljeni že leta 1948 in 1949. S prvo, imenovano Operacija Združenih narodov za nadzor premirja (*United Nations Truce Supervision Organization* – UNTSO⁴), je Varnostni svet pooblastil neoborožene vojaške opazovalce za nadzor arabsko-izraelskega konflikta na Bližnjem vzhodu (S/RES/50 (1948)), z drugo operacijo, imenovano Skupina vojaških opazovalcev OZN v Indiji in Pakistanu (*United*

⁴ Podrobnosti dostopne prek <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/untso/> (26. 3. 2016).

Nations Military Observer Group in India and Pakistan – UNMOGIP⁵), pa je opazovalce na nemirno območje napotil zato, da bi spremljali izvajanje premirja med Indijo in Pakistanom (S/RES/90 (1949)). Kljub kasnejšim novim oboroženim konfliktom na njunih območjih delovanja – in v veliki meri prav zaradi njih – ti mirovni operaciji obstajata še danes. Čeprav je njuna velikost zanemarljiva v primerjavi z operacijami, napotenimi po koncu hladne vojne (UNTSO ima trenutno manj kot 400 pripadnikov, vključno z lokalnim osebjem, UNMOGIP pa komaj nekaj več kot 100), njun nadaljnji obstoj priča o prisotnosti različnih tipov oboroženih konfliktov na svetu. Ti operaciji nista bili nikoli namenjeni reševanju konfliktov. Njuna glavna naloga je poročanje o kršitvah premirij, ki so jih države podpisnice sklenile spoštovati. V obeh primerih operaciji podpirata širša prizadevanja mednarodne skupnosti in OZN. Izkušnje, ki jih je OZN pridobil s temi aktivnostmi, so za opazovanje premirij uporabne še danes.

Prva “prava” operacija za ohranjanje miru, ki je vključevala tudi oborožene sile, je bila napotena v Egipt leta 1956. Operacija z imenom Sile OZN za hitro posredovanje I (*First United Nations Emergency Force* – UNEF I) je bila odgovor Generalne skupščine OZN na Sueško krizo, v kateri so britanske, francoske in izraelske sile napadle Sinaj in zavzele del Sueškega prekopa (A/RES/1001 (ES-1)). S soglasjem vseh vpletenih so pripadniki mirovni sil na začetku nadzorovali odhod tujih sil z območja Egipta, nato pa so se razporedili vzdolž egiptovsko-izraelske meje. Mandat je mirovnim silam eksplicitno prepovedal vmešavanje v notranje zadeve Egipta ter kakršne koli aktivnosti, ki bi lahko vplivale na vojaško in s tem politično ravnotežje med stranmi, udeleženi v konfliktu (Rosner, 1964).

V obsežnem poročilu takratnega generalnega sekretarja OZN, Daga Hammarskjölda, objavljenem dve leti po vzpostavitvi te mirovne operacije, je bilo poudarjeno, da je izkušnja z delovanjem operacije UNEF I izpostavila načela, ključna za uspeh operacij za ohranjanje miru: načelo soglasja, načelo omejene uporabe sile in načelo nevmešavanja v notranje zadeve (United Nations, 1958: 155., 165. in 166. odstavek). Poročilo tako poudari, da mirovne operacije, če naj bi bile skladne z mednarodnim pravom in Ustanovno listino OZN, potrebujejo soglasje države. Hkrati generalni sekretar OZN jasno razmeji aktivnosti mirovne operacije od aktivnosti države, ki operaciji nudi gostoljubje. Pripadniki mirovni sil se namreč v nobenem primeru ne smejo vmešavati v notranje zadeve države, saj bi to močno otežilo njihovo delovanje ter skalilo odnose med OZN in zadevno državo članico.

Omenjena načela so postala rdeča nit za ostale operacije, ki so bile v času hladne vojne napotene na krizna območja. Kot že rečeno, sta vsebina in značaj takratnih mirovni operacij odsev časa, v katerem so nastajale in

⁵ <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/unmogip/> (26. 3. 2016).

se izvajale. Čeprav je generalni sekretar OZN omejeno delovanje mirov-
nih operacij utemeljeval z omejitvami v mednarodnem pravu, predvsem v
Ustanovni listini OZN (*ibid.*), je bil razvoj mirovnih operacij močno podre-
jen logiki hladne vojne. ZDA in Sovjetska zveza sta odločno nasprotovali
vmešavanju v notranje zadeve svojih zaveznic in sta želeli potegniti ločnico
med lastnim vplivom na notranje zadeve (klientelnih) držav in vplivom
OZN na reševanje meddržavnih sporov. Kadar so notranji spori ogrožali
stabilnost klientelnih držav, sta tako ZDA kot Sovjetska zveza raje posredo-
vali sami, vse poskuse, da bi se v reševanje notranjih sporov vmešal OZN,
pa sta že vnaprej blokirali z grožnjo veta. Operacije za ohranjanje miru so
bile tako več kot štirideset let omejene na meddržavne spore. Je pa ob tem
vseeno treba opozoriti tudi na dve operaciji, ki sta se ukvarjali z notranjimi
zadevami držav in sta tako nakazali smer, v katero so se mirovne operacije
pričele razvijati po koncu hladne vojne.

Prva taka izjema je bila mirovna operacija, ki se je odvijala v nekdanji
belgijski koloniji Kongo, današnji Demokratični republiki Kongo (Kongo).
Operacija OZN v Kongu (*United Nations Operation in Congo - Opération
des Nations Unies au Congo - ONUC*) je bila ena izmed največjih mirovnih
operacij v celotni zgodovini OZN, saj je na vrhuncu svojih aktivnosti štela
skoraj 20.000 pripadnikov oboroženih sil.⁶ Je tudi prva operacija za ohran-
janje miru, ki je zaradi razvoja dogodkov na terenu posegla v državljansko
vojno. Prvotni mandat operacije, ustanovljene leta 1960, je bil skladen s
Hammaršköldovimi načeli, saj so mirovne sile nadzorovale umik belgijskih
kolonialnih sil (S/RES/143 (1960)). ONUC naj bi novi državi pomagal pri
vzpostavitvi in stabilizaciji oblasti, a je kmalu postal ujet v oboroženi spopad
med tedanjima rivaloma, Patriceom Lumumbo, ki ga je podpirala Sovjetska
zveza, ter Moisejem Tschombejem, ki so ga podpirale zahodne države.
Čeprav je Varnostni svet že leto kasneje okrepil mandat ONUC z doda-
tnimi nalogami (S/RES/161 (1961)), mirovna operacija krize v Kongu, ki je
prerasla v serijo državljanskih vojn, ni mogla rešiti. Je pa operacija ONUC
pomembna z vidika razvoja mirovnih operacij OZN, saj je bila prva opera-
cija, ki je posegla v notranji konflikt v državi, ter prva operacija, za katero je
Varnostni svet odobril robustno uporabo sile za zadušitev upora (S/RES/169
(1961)). V ostalih misijah za časa hladne vojne so pripadniki mirovnih sil
lahko uporabili silo samo v samoobrambi (Gibbs, 2000; Spooner, 2010).

Druga izjema je bila mirovna operacija, imenovana Varnostne sile OZN na
Zahodni Novi Gvineji (*United Nations Security Force in West New Guinea -
UNSF*). Generalna skupščina je UNSF dodelila nalogo začasnega upravljavca

⁶ Tudi v letu 2015 je bila najštevilčnejša mirovna operacija, operacija MONUSCO, nastanjena v tej državi. MONUSCO šteje prek 22.000 vojakov in ostalega osebja (podatki dostopni prek <http://www.un.org/en/peacekeeping/resources/statistics/factsheet.shtml> (27. 3. 2016)). Več o sami operaciji v nadaljevanju članka.

tega teritorija, in sicer med oktobrom 1962 in aprilom 1963 (A/RES/1752 (XVII)), ko naj bi se nekdanjo nizozemsko kolonijo priključilo Indoneziji. Scenarij, po katerem bi mandat mirovne operacije vključeval upravljanje določenega ozemlja, je bil v kontekstu hladne vojne skoraj nepredstavljen, v tem primeru pa se je izkazal kot edini način za rešitev dolgoletnega teritorialnega spora med Nizozemsko in Indonezijo. Svojo vlogo so v tem procesu odigrale tudi ZDA, ki so Indoneziji zagotovile svojo podporo pri uveljavljanju njenih interesov glede Zahodne Nove Gvineje, v zameno za indonezijsko podporo zahodnemu bloku. Toda Nizozemska omenjenega teritorija ni želela neposredno predati Indoneziji, zato je to nalogo opravil UNSF.⁷ Izjemi pa nista postali pravilo; koncept operacij za ohranjanje miru je do konca hladne vojne ostal v primežu ideoloških razlik.

Konec hladne vojne in revitalizacija mirovnih operacij

Okoliščine in pogoji za napotitev operacij za ohranjanje miru so se po koncu hladne vojne drastično spremenili. Od 69 misij, ki jih je OZN napotil na konfliktna območja od svoje ustanovitve dalje, jih je bilo kar 56 ustanovljenih po letu 1988.⁸ ZDA in Sovjetska zveza (kasneje Ruska federacija) sta od konca 80. let pokazali precej manj interesa, da bi notranje konflikte svojih zaveznic in klientelnih držav reševali sami. To nalogo sta prepustili mednarodnim organizacijam, predvsem OZN. Čeprav so nekatere operacije še zmerom opravljale tako imenovane tradicionalne naloge kot npr. Misija dobrih uslug OZN v Afganistanu in Pakistanu (*United Nations Good Offices Mission in Afghanistan and Pakistan* – UNGOMAP⁹), ki je nadzorovala umik sovjetskih sil iz Afganistana in Pakistana (S/RES/622 (1988)), je večina operacij postala precej bolj kompleksna, kar je za OZN pomenilo povsem novo izkušnjo.

Nova skupina večraszežnostnih mirovnih operacij, vzpostavljena med leti 1988 in 1992, je bila sicer še precej podobna opazovalnim misijam. Usmerjene so bile k nevojaškim aktivnostim, vendar se je seznam teh aktivnosti začel širiti. V okviru operacije, imenovane Skupina OZN za pomoč pri prenosu oblasti v Namibiji (*United Nations Transition Assistance Group* – UNTAG) so pripadniki mirovnih sil OZN nadzorovali ravnanje in standarde lokalne policije ter pomagali pri razorožitvi nekdanjih vojskujočih se strani

⁷ Podrobnosti o UNSF in o političnih okoliščinah, ki so vodile do napetosti med Indonezijo in Nizozemsko, so dostopne prek <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unsfbackgr.html> (8. 5. 2016).

⁸ Podrobnosti dostopne prek <http://www.un.org/en/peacekeeping/operations/past.shtml> (27. 3. 2016).

⁹ Podrobnosti dostopne prek <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/ungomap/> (8. 5. 2016).

v Namibiji (S/RES/632 (1989)).¹⁰ Hkrati so državo pripravljali na prve demokratične volitve in ji pomagali pri pisanju ustave. Misije v Salvadorju, Angoli, Zahodni Sahari, Kambodži in Mozambiku so nadzorovale volitve, opravljale nadzor nad spoštovanjem človekovih pravic ter pomagale pri vzpostavljanju pravnega reda. Čeprav so takšne aktivnosti danes stalnica mirovnih operacij, so bile za tisto obdobje revolucionarne, saj so njihovi mandati neposredno posegali v notranje zadeve držav.

Strokovnjaki ocenjujejo, da so bile te operacije dokaj uspešne (Howard, 2007), da pa so nove naloge, ki so jih začele prevzemati "modre čelade", pomenile precejšen izziv za tedaj prevladujoč koncept operacij za ohranjanje miru. OZN se je v svoji doktrini mirovnih operacij moral prilagoditi okolju, ki je nastalo po hladni vojni. Zato je generalni sekretar Boutros Boutros-Ghali leta 1992 izdal dokument z naslovom Dnevni red za mir (*An Agenda for Peace*) (United Nations, 1992). V njem je opozoril na širitev nalog, ki jih Varnostni svet v novi svetovni ureditvi nalaga mirovnim operacijam. V tem kontekstu je Boutros-Ghali ločeval med operacijami za ohranjanje miru, operacijami za vsiljevanje miru ter operacijami za izgradnjo miru. Prve naj bi sledile načelom, ki so se oblikovala skozi hladno vojno. Operacijam za vsiljevanje miru je bila dovoljena aktivna uporaba sile, ne samo v samoobrambi. Prvi, najbolj znani in hkrati tudi najbolj razvpiti operaciji takšne vrste sta potekali v Somaliji in Bosni in Hercegovini. Ti dve mirovni operaciji ter operacija v Ruandi so bile napotene na območja, kjer klasične vloge ohranjanja miru ni bilo mogoče izvajati, saj tega sploh ni bilo. Posledično so te operacije ustvarile zmedo med pripadniki mirovnih sil, ki so se bali, da bodo postali vpleteni v državljanske vojne in zato niso uporabili sile za zaščito prebivalstva. Srebrenica in Ruanda še danes predstavljata simbol za polom mirovnih operacij in OZN kot celote.

So pa te negativne izkušnje ustvarile tudi priložnost za samorefleksijo o delovanju OZN ter njegovih mirovnih operacij (Barnett, 2002; Howard, 2007; Malone in Thakur, 2001; Nederveen Pieterse 1997; Western, 2002). Leta 2000 je tako izšlo obsežno, t.i. Brahimijevo poročilo (United Nations, 2000).¹¹ Poročilo je jasno začrtalo, da naj se mirovne operacije OZN ne vpletajo v vojne in da naj Varnostni svet OZN, v skladu z VIII. poglavjem Ustanovne listine, za operacije za vsiljevanje miru raje pooblasti koalicije, ki ne bodo pod vojaškim poveljstvom OZN. Za operacije za ohranjanje miru poročilo tako predlaga, da naj še naprej sledijo načelom soglasja, nepristranskosti in omejene uporabe sile ter naj bodo napotene le na območja, kjer je bil predhodno dosežen kredibilen mirovni sporazum. Brahimijevo

¹⁰ Več podrobnosti o UNTAG dostopnih prek <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/untag.htm> (8. 5. 2016).

¹¹ Imenovano po alžirskem diplomatu Lakhdarju Brahimiju, vodji delovne skupine, ki je pripravljala poročilo. Več dostopno prek http://www.un.org/en/events/pastevents/brahimi_report.shtml (8. 5. 2016).

poročilo je v veliki meri dejansko odražalo aktivnosti Varnostnega sveta. Večina mandatov operacij za ohranjanje miru po koncu hladne vojne je pripadnike mirovnih sil pooblastila za izvajanje mirovnih sporazumov. Za razliko od tradicionalnih mirovnih operacij so te večrazsežnostne operacije postale zadolžene ne samo za nadzor in poročanje o kršitvah sporazumov, temveč so se aktivno vpletle v njihovo izvajanje. Operacije za ohranjanje miru so prevzele elemente operacij za graditev miru. V najbolj ekstremnih primerih, na Kosovu in Vzhodnem Timorju, je OZN celo prevzel vlogo države in začasno upravljal ti ozemlji (S/RES/1244 (1999); S/RES/1272 (1999); Caplan, 2005; Chesterman, 2005; Gheciu, 2005; Hohe, 2002; Peter, 2013; Suhrke, 2001). Za pokonfliktno spravo in stabilnost držav je OZN, v sodelovanju z regionalnimi organizacijami in Svetovno banko, čedalje bolj spodbujal demokratizacijo ter liberalne ekonomske politike. Operacije za graditev miru so postale operacije za krepitev (liberalnih) držav (*liberal statebuilding*) (Paris, 2004; Richmond, 2005).

Kljub usmeritvi iz Brahimijevega poročila, da naj se operacije za ohranjanje miru ne pošiljajo na območja, ujeta v vojne, so se v praksi kaj hitro pokazali problemi glede njenega spoštovanja. Večkrat se je namreč zgodilo, da so sprte strani sklenile premirje in mirovni sporazum, Varnostni svet je nato odobril vzpostavitev mirovne operacije, ki bi pomagala pri izvajanju tega sporazuma, potem pa se je izkazalo, da sporazum še zdaleč ni bil trden. Ko so se začele resne kršitve sporazuma in celo oboroženi konflikti, so se pripadniki mirovnih sil ponovno znašli na vojnem območju in brez jasnih smernic, kako ravnati v spremenjenih razmerah na terenu. Operacija OZN v Južnem Sudanu (*United Nations Mission in the Republic of South Sudan – UNMISS*¹²), ki je bila leta 2011 napotena v na novo osamosvojeno državo, je dober primer takšne mirovne operacije. UNMISS naj bi pomagal pri vzpostavitvi državne infrastrukture po osamosvojitvi Južnega Sudana (S/RES/1996 (2011)), a so se politične razlike med tedanjim predsednikom Salvo Kirom in podpredsednikom Riekom Macharjem kmalu pokazale kot nepremostljive. Leta 2013 so se prelevile v oborožen spopad, v katerem je življenja izgubilo na tisoče civilistov. UNMISS se je znašel v dilemi, saj ni mogel preprosto ignorirati nezaščitenih civilistov, hkrati pa mu je bilo naročeno, da naj nudi pomoč državi, ki je postala primarna grožnja lastnemu prebivalstvu. V luči grozot, ki jih je utrpelo civilno prebivalstvo, je leta 2014 Varnostni svet OZN vendarle spremenil mandat te operacije tako, da so bili interesi civilnega prebivalstva bolj zaščiteni (S/RES/2155 (2014); International Crisis Group, 2014; Breidlid in Sande Lie, 2011; Stamnes, 2015).

Izkušnja UNMISS ponuja priložnost, da se v tem prispevku vsaj deloma dotaknem tudi teme, ki v politiki OZN še nima pravega epiloga – zaščita

¹² Več o UNMISS dostopno prek <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/unmiss/> (27. 3. 2016).

civilnega prebivalstva na vojnih območjih. Drži, da se je v sodobnih operacijah za ohranjanje miru zaščita civilistov izoblikovala kot ena izmed najpomembnejših nalog. Tragediji v Srebrenici in Ruandi sta in bosta za vedno zaznamovali OZN kot dogodka, ki se nikoli ne bi smela zgoditi. Je pa hkrati zaščita civilistov ena izmed najbolj zahtevnih nalog za mirovne operacije in je te pogosto ne opravljajo uspešno. Kot ugotavlja tudi nedavno poročilo Urada OZN za notranji nadzor (*Office of Internal Oversight Services*) (United Nations, 2014b), operacije za ohranjanje miru posvečajo ogromno pozornosti preprečevanju in ublažitvi morebitnih napadov, a ko se ti zgodijo, skoraj nikoli ne uporabijo sile, da bi zaščitile prebivalstvo. Pri tem se pripadniki mirovnih sil sklicujejo na slabo opremo, številčno podhranjenost operacij ter na dejstvo, da naj bi operacije za ohranjanje miru bile omejene pri uporabi sile. Uporaba sile v teh primerih naj ne bi bila skladna z doktrino operacij za ohranjanje miru. A takšna argumentacija je izredno problematična, saj gre za defenzivno uporabo sile za zaščito prebivalstva, ki jo avtorizira Varnostni svet z resolucijami, sprejetimi po VII. poglavju Ustanovne listine. V sodobnih konfliktih, kjer so grožnje miru in varnosti raznolike in kjer celo države gostiteljice lahko postanejo grožnja lastnemu prebivalstvu, sta legitimnost mirovnih operacij in OZN kot organizacije ogroženi, če pripadniki mirovnih sil niso sposobni zaščititi najbolj ranljivih delov prebivalstva.

Konec doktrine operacij za ohranjanje miru?

Operacije za ohranjanje miru so v preteklem desetletju doživele ogromno sprememb. Poleg zaščite civilistov, ki ostaja temeljni izziv, s katerim se bodo morale soočiti nadaljnje reforme mirovnih operacij, smo glede na razvoj mirovnih operacij v preteklih letih opazili nov trend, ki potencialno pomeni konec razumevanja koncepta operacij za ohranjanje miru kot se je uveljavil v preteklih desetletjih in po katerem so bile znane "modre čelade". Doktrina "modrih čelad", ki je pogosto poimenovana Capstonova doktrina (United Nations, 2008), namreč kot temeljna načela operacij začrta soglasje sprtih strani, nepristranskost operacij ter omejeno uporabo sile. Nedavne mirovne operacije, ki jih je odobril Varnostni svet, odkrito in aktivno prevzemajo elemente operacij za vsiljevanje miru in tako niso več skladne z omenjeno doktrino. To je razvidno predvsem pri operacijah za ohranjanje miru, napotenimi na tri nemirna območja: razširjeno dolgoletno operacijo v Demokratični republiki Kongo ter novima operacijama v Maliju in Srednjeafriški republiki (S/RES/2098 (2013); S/RES/2100 (2013); S/RES/2127 (2013)). Vse tri misije delujejo na nemirnih območjih, v primeru prvih dveh še ni bil dosežen celovit mirovni sporazum. V preteklosti sta bila tako sekretariat kot Varnostni svet OZN nenaklonjena napotitvam operacij na takšne

terene, saj naj bi pripadniki mirovnih sil pomagali predvsem pri pokonfliktni obnovi. V teh primerih temu ni bilo tako.

Razširjena uporaba sile je najbolj jasno zapisana v mandatu misije v Kongu. Varnostni svet OZN je v obstoječo strukturo mirovne operacije, imenovane Misija OZN za stabilizacijo razmer v Demokratični republiki Kongo (UN *Organization Stabilization Mission in the Democratic Republic of the Congo – Mission de l'Organisation des Nations Unies pour la stabilisation en République démocratique du Congo – MONUSCO*¹³), vključil tako imenovano bojno intervencijsko brigado (*force intervention brigade – FIB*) (S/RES/2098 (2013)). V zgodovini operacij za ohranjanje miru je to prvi primer, ko OZN "prepozna" sovražnika, ki ga je treba premagati. V resoluciji, ki ustanavlja to brigado, je FIB namreč dobil nalogo, da "nevtralizira in razoroži" skupino M23¹⁴. Mandat FIB pa ni omejen le na boj proti M23. Nova brigada naj bi skladno s svojim mandatom pomagala kongoški vojski pri boju z vsemi oboroženimi skupinami, ki ogrožajo vzhod Konga. MONUSCO se tako bojuje v koaliciji z vlado Demokratične republike Kongo, ki jo OZN in drugi mednarodni akterji pogosto kritizirajo zaradi sistematičnega kršenja človekovih pravic (United Nations, 2010; Human Rights Watch, 2012).

Misija OZN za stabilizacijo razmer v Maliju (*United Nations Multi-dimensional Integrated Stabilization Mission in Mali – MINUSMA*¹⁵) sicer ne vključuje bojne intervencijske brigade (S/RES/2100 (2013)), čeprav možnost njene napotitve v Mali ni popolnoma izključena. Je pa operacija vključila elemente misije Ekonomske skupnosti zahodnoafriških držav (*Economic Community of West African States – ECOWAS*), ki je bila pred tem pooblaščen, da pomaga državi članici v boju z islamskimi uporniki na severu države. Resolucija, ki je odobrila mirovno operacijo MINUSMA, pooblašča tudi francoske vojaške sile, da aktivno sodelujejo z Malijem v boju proti upornikom. Čeprav ofenzivni elementi niso integrirani v strukturo operacije, jih je na terenu torej težko ločiti. Podobno je v Somaliji. Varnostni svet OZN je tam ustanovil posebno politično misijo, imenovano Misija OZN za pomoč Somaliji (*United Nations Assistance Mission in Somalia – UNSOM*; S/RES/2102 (2013)), ki deluje z namenom stabilizacije politične situacije v državi, a tudi kot podpora mirovni operaciji pod poveljstvom Afriške unije (*African Union Mission in Somalia – AMISOM*¹⁶), katere del mandata je tudi "nevtralizacija" znane somalske radikalne organizacije Al-Shabaab.

¹³ Več o misiji dostopno prek <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/monusco/> (27. 3. 2016). Več o razvoju dogodkov v Demokratični republiki Kongu in razširitvi operacije MONUSCO v Boutellis (2013), Kok (2013) in Oder (2012).

¹⁴ Skupina, ki so jo oblikovali nekdanji pripadniki redne kongovske vojske, je bila odgovorna za številne poboje v državi (Neethling 2014).

¹⁵ Več o misiji dostopno prek <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/minusma/> (27. 3. 2016).

¹⁶ Podrobnosti o AMISOM dostopne prek <http://amisom-au.org/> (27. 3. 2016).

Sprememba doktrine ne vključuje zgolj robustne uporabe sile. Uporaba sile s strani sil OZN se praviloma prepleta z vzpostavljanjem okoliščin za izvedbo političnih reform. Več trenutno delujočih OZN misij tako podpira vlade in njihove državne organe pri vzpostavitvi učinkovite oblasti (*extension of state authority*). V Somaliji npr. UNSOM podpira vlado pri vzpostavitvi federalnega sistema, v Maliju, Kongu in Srednjeafriški republiki pa tamkajšnje mirovne operacije nudijo pomoč pri širitvi in reformi varnostnih struktur na celotno ozemlje držav. Izziv, na katerega sodobno razmišljanje o mirovnih operacijah še nima odgovora, je, kako zagotoviti nepristranskost misije v situaciji, kjer boj za oblast še ni končan (Peter, 2015b: 364–5).

V sodobnih mirovnih operacijah lahko opazimo tudi večje angažiranje regionalnih sil. Mirovne operacije so se v preteklosti aktivno izogibale napotitvam vojakov iz sosednjih držav oziroma ožje regije, saj bi ti lahko bili videni kot instrument zunanje politike matičnih držav in ne nepristranska sila pod poveljstvom OZN (Goulding, 1993: 454). Kadar so bili vojaki in osebje iz regije vendarle poslani na določeno območje – najbolj znan je primer Avstralije na Vzhodni Timor (Leaver, 2001) – je bilo to v pokonfliktnem obdobju in s soglasjem vseh sprtih strani. V novejših operacijah so vojaki sosednjih držav napoteni na vojna območja. Vojaki regionalnih držav tako npr. sodelujejo v mirovnih operacijah OZN v Maliju, Srednjeafriški republiki in v Demokratični republiki Kongo. Vsi omenjeni konflikti so regionalni, sosednje države pa so praviloma vpletene vanje. Razlog za napotitev regionalnih sil je torej treba iskati predvsem v spoznanju, da so države, ki imajo na kriznih območjih konkretne interese, bolj pripravljene tvegati življenja svojih vojakov. Vendar je takšno ravnanje problematično, saj lahko vpliva na temeljno vodilo mirovnih operacij OZN, to pa je že omenjena nepristranskost pri izvajanju podeljenega mandata.

Takšna nova razmejitev dela med državami globalnega juga je novost v mirovnih operacijah. V preteklosti je bilo ogromno kritik usmerjeno na način, kako si države med seboj razporedijo svoje obveznosti, tj. med tistimi, ki načrtujejo in financirajo operacije, in tistimi, ki vanje prispevajo oborožene sile. Taka delitev dela, ki pravzaprav simbolizira razkol med globalnim severom in globalnim jugom, se je prenesla tudi na teren. Ključne civilne funkcije so tako pogosto prevzemali državljani razvitih držav, ali posamezniki iz držav v razvoju, ki so bili izobraženi na zahodu. Vojake in policiste pa so prispevale predvsem države v razvoju. Ta situacija se ni drastično spremenila, saj so trenutno največje pošiljateljice oboroženih sil Bangladeš, Etiopija, Indija, Pakistan in Ruanda (United Nations, 2016). Lahko pa v novih operacijah opazimo dodatno delitev med afriškimi in južnoazijskimi državami. Medtem ko južnoazijske države še vnaprej vztrajajo pri tradicionalnih načelih operacij za ohranjanje miru, so afriške bolj pripravljene prevzeti

elemente operacij za vsiljevanje miru. V Kongu tako na primer redne vojake prispevajo predvsem južnoazijske države, medtem ko je bojna intervencijska brigada sestavljena iz vojakov Južne Afrike, Tanzanije in Malavija. V Kongu je to eksplicitno vidno pri sestavi misije, a tudi druge strokovnjaki opažajo bolj defenzivno držo južnoazijskih sil.

Vloga zahodnih oboroženih sil je v novih operacijah še nedorečena, a se zdi, da te tudi na vojaškem področju čedalje bolj zasedajo strateška mesta. Mirovne misije OZN tako uporabljajo ali pozivajo k uporabi (neoboroženih) dronov na zahodu Konga, na meji med Slonokoščeno obalo in Liberijo, v Južnem Sudanu in v Maliju. V Maliju mirovne sile pri svojem delovanju razvijajo strateške obveščevalne aktivnosti. Pri tem večino teh visoko specializiranih sil predstavljajo vojaki zahodnoevropskih držav. Skozi celotno zgodovino mirovnih operacij se je OZN sicer odločno zoperstavljal očitkom glede vohunstva (Dorn, 2011) in ko je obveščevalne aktivnosti v mirovnih operacijah priporočilo Brahimijevo poročilo (United Nations, 2000: odstavek 51), so temu močno nasprotovale države z globalnega juga. V novejših mirovnih operacijah, ki prevzemajo elemente asimetričnih vojnih operacij, se zdijo obveščevalne aktivnosti skoraj neizogibne. Vendar vprašanje delitve dela ostaja aktualno, njegovo naslavljanje pa bo zagotovo imelo močan vpliv na legitimnost nadaljnjih mirovnih operacij ter nenazadnje tudi OZN kot celote.

OZN danes razvija novo generacijo operacij za vsiljeno ohranjanje miru (*enforcement peacekeeping*) (Peter, 2015b). Za razliko od tradicionalnih in večrazsežnostnih mirovnih operacij, kjer je bil predpogoj za napotitev operacije OZN sklenitev mirovnega sporazuma, v novih mirovnih operacijah tega predpogoja ni več. Ker mednarodna skupnost ključne akterje dojema kot nelegitimne, saj so pogosto vpleteni v vojne zločine in sistematične kršitve človekovih pravic, jih ne želi vključiti v mirovne sporazume. Primer takih skupin, ki se pogosto znajdejo tudi na seznamih terorističnih skupin zahodnih držav, so Al-Shabaab, M23, Boko Haram in Al Kaida v islamskem Magrebu. Spremenjeno okolje na kriznih območjih, predvsem prisotnost "nelegitimnih" akterjev, ima pomemben vpliv na delovanje mirovnih operacij OZN. Te se čedalje bolj spreminjajo v stabilizacijske sile, podobne (kontroverznemu) delovanju meddržavnih koalicij v Iraku in Afganistanu. A zahodne države niso več pripravljene aktivno voditi operacij za stabilizacijo razmer na tako nevarnih območjih, zato je breme preneseno na OZN. Posledično mirovne operacije OZN za cilj nimajo razrešitev konflikta (*conflict resolution*), temveč ga želijo le zajezi (*conflict management*). V tem pogledu postajajo bolj podobne tradicionalnim operacijam iz hladne vojne in ne operacijam z daljnosežno vizijo miru in krepitve državnih institucij, ki smo jim lahko bili priče v 90. letih.

Prihodnost mirovnih operacij

Junija 2015 je OZN objavil poročilo HIPPO (United Nations, 2015a). To obsežno poročilo priporoča OZN, da za lastno legitimnost in kredibilnost mirovnih operacij opravi štiri naloge. V nadaljevanju tega prispevka kritično analiziram ta štiri priporočila ter ocenim možnosti njihove uresničitve.

Prvič, HIPPO priporoča, da naj načrtovanje in implementacijo mirovnih operacij vedno vodi politika, ne tehnične rešitve. A v resnici mirovne operacije pogosto delujejo brez dolgoročne politične vizije in so namesto tega zasnovane kot tehnične in vojaške rešitve s ciljem zajeziiti konflikt. Na teren so poslani kot dokaz, da je Varnostni svet aktiven, in ne da ohranijo mir, saj ta ne obstaja. V več primerih tudi ni jasno, ali delujejo v interesu države, kamor so poslani, ali zahodne mednarodne skupnosti. Najboljši primer tega je oborožen spopad v Maliju, ki zaradi bližine Evropi ter prepletenosti konflikta z organiziranim kriminalom neposredno pritiska na vrata stare celine. V MINUSMA sodelujejo vojaki iz kar štirinajstih evropskih držav, pod vodstvom Nizozemske in Švedske (Karlsrud in Smith, 2015). Čeprav na papirju večja vpletenost evropskih držav izgleda vzpodbudno, saj prinaša v mirovne operacije nove zmogljivosti, so aktivnosti mirovnikov usmerjene predvsem k preprečitvi širitve konflikta preko ozemlja zahodne Afrike in ne razrešitvi konflikta v Maliju.

Drugič, poročilo poziva OZN k večji fleksibilnosti in uporabi celotnega spektra mirovnih operacij, ki jih ta organizacija premore. Žal v praksi ni tako. Ker je financiranje operacij za ohranjanje miru, ki nujno vključujejo vojaško komponento, v trenutnem sistemu enostavnejše, se Varnostni svet OZN poslužuje predvsem te opcije, s tem pa zapostavlja preventivne in diplomatske mirovne operacije, tj. tiste, ki spadajo pod posebne politične misije. Poročilo priporoča OZN, da naj preseže dihotomno razumevanje in strogo delitev mirovnih operacij na operacije za ohranjanje miru in posebne politične misije. Različni konflikti namreč terjajo različne pristope. Je pa res, da bi za dosledno uresničevanje tega priporočila bilo treba opraviti celovito reformo sekretariata ter zagotoviti financiranje operacij za ohranjanje miru in posebnih političnih misij iz enotnega proračuna. Če je prva naloga težka in zahteva odločnega generalnega sekretarja, se zdi slednja ob trenutnem nesoglasju med državami nemogoča. Dejstvo, da so države članice leta 2014 v posebni proračun za operacije za ohranjanje miru dolgovale okoli 2,6 milijarde ameriških dolarjev (največ Francija, ZDA in Italija) in da je OZN državam članicam dolgoval 1,2 milijardi plačil za oborožene sile in opremo, prav tako ne vodi k posebnemu optimizmu glede učinkovitejšega zatekanja k mirovnim operacijam (The Guardian, 2014).

Tretjič, HIPPO poziva h krepkejšim in bolj vključujočim partnerstvom za mir in varnost. Svetuje, da je treba okrepiti sodelovanje mirovnih operacij z

drugimi deli OZN, predvsem organizacijami in agencijami, ki so zadolžene za humanitarne in razvojne dejavnosti. OZN kot celota mora okrepiti tudi partnerstva z regionalnimi organizacijami. Za razliko od konca hladne vojne, OZN danes deluje v drugačnih razmerah, kjer regije in povezave posebej zainteresiranih držav igrajo čedalje bolj pomembno vlogo. Primer za to je Afriška unija (AU), pa tudi BRICS (Brazilija, Rusija, Indija, Kitajska in Južna Afrika), ki združuje ključne države z globalnega juga. Nasploh je treba poudariti, da so danes številne države v razvoju pomembni akterji v procesih iskanja rešitev za razreševanje konfliktov. Če je torej še nekaj let nazaj veljalo prepričanje o podrejenosti regionalnih organizacij, danes temu, vsaj ko govorimo o razvoju mirovniških operacij, ni več tako. Predvsem v Afriki so regionalne organizacije tiste, ki pogosto bolj odločno in učinkovito odreagirajo na konflikte. V OZN se je torej treba zavedati, da je treba regionalne partnerje obravnavati enakovredno ter da mirovne operacije OZN ne bodo vedno ključne za razreševanje (regionalnih) konfliktov.

Četrtrič, HIPPO priporoča preusmerjanje pozornosti stran od "pisarn" na krizna območja. To priporočilo zadeva srčiko problema OZN in mirovniških operacij, ki so vse preveč zbirokratizirane. Postopki napotitev osebja so dolgotrajni ter neprimerni za napotitve pripadnikov mirovniških sil na območja, kjer so potrebni. Vodje mirovniških operacij tako čakajo na primerne strokovnjake pol leta in več, medtem pa se lahko situacija na terenu že popolnoma spremeni, kar lahko posledično vpliva tudi na vodenje mirovniških operacij oz. na kapacitete, nujne za izvedbo operacije. Tudi analize in priporočila s terena se pogosto izgubijo v hierarhiji New Yorka. Ob predpostavki odločnega generalnega sekretarja pa se to priporočilo vendarle zdi vsaj delno uresničljivo – konec koncev sta prav generalni sekretar in njegova ali njena služba tista, ki pomembno soustvarjata podobo OZN. Na področju mirovniških operacij so nujne odločne reforme, katerih cilj mora biti ne samo večja učinkovitost pri vzpostavitvi mirovne operacije pač pa tudi zagotovitev zaupanja vanjo. V času asimetričnih groženj so stroge hierarhije prej ovira kot pomoč, zato je treba odločitve prenesti na teren oz. krizna območja, vodenje operacij pa zaupati preizkušnim in izkušnim civilnim, vojaškim in policijskim kadrom.

Sklep

Spremembe v političnem okolju operacije za ohranjanje miru postavljajo pred velike izzive. Po daljšem obdobju hladne vojne, v katerih so mirovne operacije pretežno služile le kot sredstvo za preprečevanje eskalacije sovražnosti med sprtima stranema, po možnosti tako, da so se med njiju zgolj razmestile, so mirovne operacije proti koncu 90. let prvič začele delovati s ciljem razrešitve konfliktov. Tega, vsaj delno uspešnega obdobja

mirovnih operacij OZN, ne bo mogoče ponoviti, če se organizacija ne bo znala prilagoditi novim konfliktnim trendom. Sodobne konflikte spremljajo oborožen ekstremizem in močni migracijski tokovi. Konflikti niso več omejeni z državnimi mejami, medtem ko operacije za ohranjanje miru še zmerom ostajajo ujetnice teritorialnih zamejitev. Priporočila HIPPO nakazujejo te spremembe, ne prikažejo pa razsežnosti izziva pred katerim OZN, če želi ohraniti relevantnost in legitimnost mirovnih operacij.

Pravzaprav bi reformo mirovnih operacij bilo treba začeti v Varnostnem svetu OZN. Dokler med (stalnimi) državami članicami tega organa ne bo izoblikovana jasna vizija dolgoročne vloge mirovnih operacij v mednarodni skupnosti, bodo slednje še naprej uporabljane (in zlorabljanje) kot hitra rešitev za kompleksne konflikte. Mirovne operacije se ne bi smele uporabljati kot nadomestilo za mirovne procese. S slednjimi, ne z orožjem, se lahko dosežejo kolikor toliko trajne rešitve v dobrobit prebivalstva. Čeprav so oborožene skupine v novejših konfliktih pogosto radikalizirane, je edina možnost za izstop iz konfliktnega cikla dogovor z njimi oz. njihovimi političnimi reinkarnacijami. To bo težko doseči vse dokler se s temi skupinami predvsem zahodna mednarodna skupnost načelno ne želi pogajati. A tudi to se utegne spremeniti; dobro desetletje po začetku vojne v Afganistanu se mednarodna skupnost sedaj pogaja s talibani, kar je bilo še pred nekaj leti popolnoma nesprejemljivo. Vse dokler bosta Varnostni svet in posledično OZN delovala po starih vzorcih in brez želje po reformah, je tveganje, da bodo mirovne operacije postale nerelevantne in nelegitimne, zelo veliko.

Ni pa to tveganje edino. OZN se čedalje bolj sooča z oholostjo in podcenjevanjem lokalnega prebivalstva. Organizacija, ki ne zna odločno obračunati s povzročitelji številnih spolnih in drugačnih zlorab lokalnega prebivalstva ter raje še naprej disciplinira tako imenovane žvižgače (United Nations, 2015b), ne more biti legitimna in relevantna v 21. stoletju. Večina prebivalcev na območjih, kjer potekajo operacije za ohranjanje miru, je hvaležna pripadnikom mirovnih sil, saj ponujajo vsaj tenko plast zaščite v negotovih časih. A če te mirovne operacije ne bodo pripravljene oz. ne bodo zmogle zaščititi civilistov ter kaznovati tistih, ki zlorablajo njihovo zaupanje, bo te hvaležnosti kaj kmalu konec. Ker so mirovne operacije v marsičem sestavni del podobe OZN, so ti miselni premiki pomembni ne samo za mirovne operacije, temveč tudi za relevantnost in legitimnost organizacije kot celote.

LITERATURA

- Barnett, Michael (2002): *Eyewitness to a Genocide*. Ithaca and London: Cornell University Press.
- Boutellis, J. Arthur (2013): *From Crisis to Reform: Peacekeeping Strategies for the Protection of Civilians in the Democratic Republic of the Congo*. *Stability: International Journal of Security and Development* 2 (3): 1-11.

- Breidlid, Ingrid Marie in Jon Harald Sande Lie (2011): Challenges to Protection of Civilians in South Sudan: A Warning from Jonglei State. *Security in Practice* 8. Oslo: Norwegian Institute of International Affairs.
- Caplan, Richard (2005): *International Governance of War-torn Territories: Rule and Reconstruction*. Oxford: Oxford University Press.
- Challenges Forum (2013): *The Death of Doctrine? Are 'Fit-for-Purpose' Peace Operations the Way Forward? Policy Brief 2*. Stockholm: Challenges Forum.
- Chesterman, Simon (2005): *You, the People: The United Nations, Transitional Administration, and State-building*. Oxford: Oxford University Press.
- Diehl, Paul F. in Elijah Pharaoh Khan (2000): Financing UN Peacekeeping: A Review and Assessment of proposals. *Review of Policy Research* 17 (1): 71–104.
- Dorn, A. Walter (2011): *Keeping Watch: Monitoring, Technology and Innovation in UN Peace Operations*. Tokyo: United Nations University Press.
- Gheciu, Alexandra (2005): International Norms, Power and the Politics of International Administration: The Kosovo Case. *Geopolitics* 10 (1): 121–46.
- Gibbs, David N. (2000): The United Nations, International Peacekeeping and the Question of 'Impartiality': Revisiting the Congo operation of 1960. *The Journal of Modern African Studies* 38 (3): 359–82.
- Goulding, Marrack (1993): The Evolution of United Nations Peacekeeping. *International Affairs* 69 (3): 451–64.
- Gowan, Richard (2013): *The Changing Face of Peace Operations: New Mandates and Risks for Peacekeeping and Political Missions*. V Center on International Cooperation (ur.) *Annual Review of Global Peace Operations*. Boulder: Lynne Rienner.
- Hohe, Tanja (2002): The Clash of Paradigms: International Administration and Local Political Legitimacy in East Timor. *Contemporary Southeast Asia* 24 (3): 569–90.
- Howard, Lise Morje (2007): *UN Peacekeeping in Civil Wars*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Human Rights Watch (2012): *World Report 2012. Democratic Republic of Congo*. New York: Human Rights Watch.
- International Crisis Group (2014): *South Sudan: A Civil War by Any Other Name*. Africa Report, 10. april 2014. Dostopno prek <http://www.crisisgroup.org/en/regions/africa/horn-of-africa/south-sudan/217-south-sudan-a-civil-war-by-any-other-name.aspx> (27. 3. 2016).
- Jelušič, Ljubica (2003): Mirovne Operacije Kot Oblika Globalne Mirovne Preventive Pred Širjenjem Groženj. *Teorija in Praksa* 40 (4): 627–46.
- Karlsrud, John in Adam C. Smith (2015): Europe's Return to UN Peacekeeping in Africa? Lessons from Mali. *Providing for Peacekeeping* 11. New York: International Peace Institute.
- Kok, Naomi (2013): From the International Conference on the Great Lakes Region-led Negotiation to the Intervention Brigade: Dealing with the Latest Crisis in the Democratic Republic of Congo. *African Security Review* 22 (3): 175–80.
- Leaver, Richard (2001): Introduction: Australia, East Timor and Indonesia. *The Pacific Review* 14 (1): 1–14.
- Malone, David M. in Ramesh Thakur (2001): UN Peacekeeping: Lessons Learned? *Global Governance* 7: 11–7.

- Nederveen Pieterse, Jan (1997): *Sociology of Humanitarian Intervention: Bosnia, Rwanda and Somalia Compared*. *International Political Science Review* 18 (1): 71–93.
- Neethling, Theo (2014): *Rebel movements in the DRC*. *African Security Review* 23 (4): 339–51.
- Oder, Sandra Adong (2011): *Understanding the Complexities of the Democratic Republic of Congo at the Turn of the Decade*. *African Security Review* 20 (2): 51–5.
- Paris, Roland (2004): *At War's End: Building Peace after Civil Conflict*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Peter, Mateja (2013): *Whither Sovereignty? The Limits of Building States through International Administrations*. V Joseph R. Rudolph in William J. Lahneman (ur.), *From Mediation to Nation-building: Third Parties and the Management of Communal Conflict*, 419–38. Boulder, Colorado: Rowman and Littlefield.
- Peter, Mateja (ur.) (2015a): *United Nations Peace Operations: Aligning Principles and Practice. A Compendium of Research*. NUPI Report. Oslo: Norwegian Institute of International Affairs.
- Peter, Mateja (2015b): *Between Doctrine and Practice: The United Nations Peacekeeping Dilemma*. *Global Governance*. 21 (3): 351–70.
- Richmond, Oliver P. (2004): *UN Peace Operations and the Dilemmas of the Peacebuilding Consensus*. *International Peacekeeping* 11 (1): 83–101.
- Rosner, Gabriella (1964): *The United Nations Emergency Force*. New York: Columbia University Press.
- Spooner, Kevin A. (2010): *Canada, the Congo Crisis, and UN Peacekeeping, 1960–64*. Vancouver: UBC Press.
- Stamnes, Eli (2015): *The United Nations Mission in the Republic of South Sudan (UNMISS): Protecting civilians in a volatile environment*. NUPI Policy Brief 24. Oslo: Norwegian Institute of International Affairs.
- Suhrke, Astri (2001): *Peacekeepers as Nation-builders: Dilemmas of the UN in East Timor*. *International Peacekeeping* 8 (4): 1–20.
- The Guardian (2014): *Member states owe UN \$3.5bn*. Dostopno prek <http://www.theguardian.com/world/2014/oct/10/un-member-states-owe-debt> (27. 3. 2016).
- Western, Jon (2002): *Sources of Humanitarian Intervention: Beliefs, Information, and Advocacy in the U.S. Decisions on Somalia and Bosnia*. *International Security* 26 (4): 112–42.

VIRI

- Ki-moon, Ban (2014): *Secretary-General's statement on appointment of High-Level Independent Panel on Peace Operations*. Dostopno prek <http://www.un.org/sg/statements/index.asp?nid=8151> (27. 3. 2016).
- United Nations (1958): *Report of the Secretary General: Summary Study of the Experience Derived from the Establishment and Operation of the Force*. UN Doc. A/3943, 9. oktober 1958.
- United Nations (1992): *An Agenda for Peace: Preventive diplomacy, peacemaking and peace-keeping*. Report of the Secretary-General pursuant to the statement

- adopted by the Summit Meeting of the Security Council on 31 January 1992. UN.Doc. A/47/277-S/24111, 17. junij.
- United Nations (2000): Report of the Panel on United Nations Peace Operations. UN Doc. A/55/305-S/2000/809. Dostopno prek <http://www.un.org/documents/ga/docs/55/a55305.pdf> (26. 3. 2016).
- United Nations (2008): United Nations Peacekeeping: Principles and Guidelines (Capstone Doctrine). UN Department of Peacekeeping Operations. Dostopno prek http://www.un.org/en/peacekeeping/documents/capstone_eng.pdf (26. 3. 2016).
- United Nations (2010): UN Security Council Meeting Record. S/PV.6400, 14. oktober.
- United Nations (2014b): Report of the Office of Internal Oversight Services. Evaluation of the implementation and results of protection of civilians mandates in United Nations peacekeeping operations. UN Doc. A/68/787. Dostopno prek https://oios.un.org/resources/ga_report/a-68-787-dpko.pdf (26. 3. 2016).
- United Nations (2015a): Report of the High-level Independent Panel on Peace Operations on uniting our strengths for peace: politics, partnership and people. A/70/95-S/2015/446. Dostopno prek http://www.un.org/sg/pdf/HIPPO_Report_1_June_2015.pdf (26. 3. 2016).
- United Nations (2015b): Report of the Office of Internal Oversight Services. Evaluation of the Enforcement and Remedial Assistance Efforts for Sexual Exploitation and Abuse by the United Nations and Related Personnel in Peacekeeping Operations. UN Doc. IED-15-001. Dostopno prek <https://oios.un.org/page/download2/id/13> (26. 3. 2016).
- United Nations (2016): Troop and Police Contributors. Dostopno prek <http://www.un.org/en/peacekeeping/resources/statistics/contributors.shtml> (26. 3. 2016).